

เอกสมี ทิ ทิวเส เถโร สุตตาทจเจยน นิโรธา วุญจาย “ราชคเห สปานัน ปิณฑาย จริสสามิติ นิขมิ ๑

ดังจะกล่าวโดยพิสดาร ในวัน หนึ่ง อ. พระเถระ ออกแล้ว จากสมบัตติชื่อว่านิโร โดยอันล่งไปแห่งวันเจ็ด ออกไปแล้ว (ด้วยอันคิด) ว่า “(อ. เรา) จักเที่ยวไป (สู่ที่) อันเป็นไปกับด้วยตรอก ในพระนครชื่อว่าราชคฤห์ เพื่อก่อนข้าว” ดังนี้ ๑

ตสมี สมเย สกุกสส เทวณโณ ปริจาริกา กกุฎปาทีนโย ปณจสตา อจจราย “เถรสส ปิณฑปาตํ ทสสามาติ อุตสาหาตา ปณจ ปิณฑปาตสตานิ สชเชตวา อาทาย อนุตรามกุเค จตวา “ภนเต อิมํ ปิณฑปาตํ คณฺห, สงฺคหํ โน กโรถาติ วทิสฺส ๑

ในสมัย นั้น อ. นางอัปสร ท. ผู้มีรอยเท้าเป็นประมาณ ผู้มีเท้าเพียงดังเท้าแห่งนกพิราบ ผู้เป็นปริจาริกา ของท้าวสักกะ ผู้พระราชแห่งเทพ ผู้มีความอุตสาหะเกิดแล้ว ว่า “(อ. เรา ท.) จักถวาย ซึ่งปิณฑปาต แก่พระเถระ” ดังนี้ ตระเตรียมแล้ว ซึ่งรอยแห่งปิณฑปาต ท. ห้า ถือเอาแล้ว ยืนอยู่แล้ว ในระหว่างแห่งหนทาง กล่าวแล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) ของจรับ ซึ่งปิณฑปาต นี้, (อ. ท่าน) ของจงกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ แก่ดิฉัน ท.” ดังนี้ ๑

“คจฺจนฺต ตุมฺเห อหํ ทฺวคฺคตํ สงฺคหํ กริสฺสามิติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “อ. เธอ ท. จงไป, อ. เรา จักกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ (แก่ชน ท.) ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก” ดังนี้ ๑

“ภนฺเต มา โน นาเสถ, สงฺคหํ โน (P81) กโรถาติ ๑

(อ. นางอัปสร ท. เหล่านั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) ของจงอย่ายังดิฉัน ท. ให้ลำบาก, (อ. ท่าน) ของจงกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ แก่ดิฉัน ท.” ดังนี้ ๑

เถโร ฅตฺวา ปุณฺ ปฏิกฺขิปปิตฺวา อปคฺนตฺ อนิจฺจมาณา ยาจฺนฺติโย “อตฺตโน ปมาณํ น ชานาถ, อปคจฺจณฺตาติ อจฺจรํ ปหริ ๑

อ. พระเถระ รู้แล้ว ห้ามแล้ว อีก ดัดแล้ว ซึ่งนิ้วมือ (มีอันให้รู้) ว่า “(อ. เธอ ท.) ย่อมไม่รู้ ซึ่งประมาณ ของตน, (อ. เธอ ท.) จงหลีกเลี่ยง” ดังนี้ (เป็นเหตุ) (กะนางอัปสร ท.) ผู้ไม่ปรารถนาอยู่ เพื่อก่อนหลีกเลี่ยง ผู้อันนอนอยู่ ๑

ตา เถรสส อจฺจรสทฺทํ สุตฺวา สนฺถมฺภิตฺวา จาตุํ อสฺสโกณฺติโย ปลายิตฺวา เทวโลกเมว คณฺตฺวา สกฺกเณ “กหํ คตฺตฤตาติ ปุณฺจา “สมาปตฺติวุจฺจิตสฺส มหาสสปปตเถรสส ปิณฑปาตํ ทสสามาติ คตฺมทา เทวาทิ ๑

(อ. นางอัปสร ท.) เหล่านั้น ฟังแล้ว ซึ่งเสียงแห่งนิ้วมือ ของพระเถระ หวาดเสียวแล้ว ไม่อาจอยู่ เพื่อก่อนยืนอยู่ หนีไปแล้ว ไปแล้ว สู่เทวโลกนั้นเที่ยว ผู้อันท้าวสักกะ ตรัสถามแล้ว ว่า “(อ. เธอ ท.) เป็นผู้ไปแล้ว (ในที่) ไหน ย่อมเป็น” ดังนี้ (กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่เทพเจ้า (อ. หม่อมฉัน ท.) เป็นผู้ไปแล้ว (ด้วยอันคิด) ว่า ‘(อ. เรา ท.) จักถวาย ซึ่งปิณฑปาต แก่พระเถระชื่อว่ามหากัสสปะ ผู้ออกแล้วจากสมบัตติ’ ดังนี้ เป็นแล้ว” ดังนี้ ๑

“ทินฺโน ปน วาติ ๑

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสถามแล้ว) ว่า “ก็ (อ. ปิณฑปาต) อันเธอ ท. ถวายแล้ว (หรือ)” ดังนี้ ๑

“คณฺหิตุํ น อิจฺฉตีติ ฯ

(อ. นางอัปสร ท. กราบพูลแล้ว) ว่า “(อ. พระเถระ) ย่อมไม่ปรารถนา เพื่ออันรับ” ดังนี้ ฯ

“กํ กเถสีติ ฯ

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสถามแล้ว) ว่า “(อ. พระเถระ) กล่าวแล้ว (ซึ่งคำ) อะไร” ดังนี้ ฯ

“ทุกฺคตํ สงฺคหํ กริสฺสามีติ อาห เทวติ ฯ

(อ. นางอัปสร ท. กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่เทพเจ้า (อ. พระเถระ) กล่าวแล้ว ว่า ‘(อ. เรา) จักกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ (แก่ชน ท.) ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก’ ดังนี้” ดังนี้ ฯ

“ตุมฺเห เกนากาเรน คตาคิ ฯ

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสถามแล้ว) ว่า “อ. เธอ ท. เป็นผู้ไปแล้ว ด้วยอาการ อย่างไร (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

“อิมินาว เทวติ ฯ

(อ. นางอัปสร ท. กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่เทพเจ้า (อ. หม่อมฉัน ท. เป็นผู้ไปแล้ว ด้วยอาการ) นี้เทียว (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

สโก “ตุมฺหาทิสฺสโย เถรสฺส ปิณฑปาตํ กํ ทสฺสนตีติ สยํ ทาทุกาโม หุตฺวา ชราชฺฉินฺโณ มหฺลลโก ชนฺดททฺนโต ปลิตเกสฺส โอบกคฺคสรีโร มหฺลลกตฺนตฺวาโย หุตฺวา สุขุมฺปิ เทวธิดํ ตถารูปเมว มหฺลลิกํ กตฺวา เอกํ เปสการวฑฺฒิตํ มาเปตฺวา ตนตํ ปสาเรนฺโต อจฺฉิ ฯ

อ. ท้าวสักกะ (ตรัสแล้ว) ว่า “(อ. หญิง ท.) ผู้เช่นกับด้วยเธอ จักถวาย ซึ่งปิณฑปาต แก่พระเถระ อย่างไร” ดังนี้ เป็นผู้ใดเพื่ออันถวาย เอง เป็น เป็นบุคคลผู้ทอซึ่งทุกผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่ ผู้คร่ำคร่าแล้วเพราะชรา ผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ใหญ่ ผู้มีพันทัก ผู้มีผมหงอกแล้ว ผู้มีสรีระอันอ่อนมลงแล้ว เป็น ทรงกระทำแล้ว ซึ่งเทพธิดา แม้ชื่อว่าสุชาดา ให้เป็นผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่ ผู้มีอย่างนั้นเป็นรูปนั้นเทียว ทรงเนรมิตแล้ว ซึ่งถนนแห่งบุคคลผู้กระทำ ซึ่งทุก สายหนึ่ง ทรงขึงอยู่ ซึ่งทุก ประทับอยู่แล้ว ฯ

เถโรปิ “ทุกฺคตํ สงฺคหํ กริสฺสามีติ นคราภิมุโข คจฺฉนฺโต พหินฺคเร เอว ตํ วฑฺฒิตํ ทิสฺวา โอลิเกนฺโต เทว ชนฺ อทุทสฺส ฯ

แม้ อ. พระเถระ เป็นผู้มีหน้าเฉพาะต่อพระนคร (เป็น) ไปอยู่ (ด้วยอันคิด) ว่า “(อ. เรา) จักกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ (แก่ชน ท.) ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก” ดังนี้ เห็นแล้ว ซึ่งถนน นั้น ในภายนอกแห่งพระนครนั้นเทียว แลดูอยู่ ได้เห็นแล้ว ซึ่งชน ท. สอง ฯ

ตสฺมี ชเน สโก ตนตํ ปสาเรติ, สุชาตา ตสฺรํ วฏฺฏติ ฯ

ในขณะ นั้น อ. ท้าวสักกะ ทรงขึงอยู่ ซึ่งทุก, อ. นางสุชาดา กรออยู่ ซึ่งตลอด ฯ

เถโร จินฺตสิ “อิมะ มหาลกกาเลปิ กมฺมํ กโรนฺติ, อิมสฺมี นคเร อิมะเทหิ ทฺวคฺคตฺตโร นตฺติ มณฺเฑ, อิมะเทหิ ทินฺนํ อุพฺงกมตฺตมฺปิ คเหตุวา อิมะสํ สํคหํ กริสฺสามีติ ๑

อ. พระเถระ คิดแล้ว ว่า “(อ. ชน ท.) เหล่านี้ ย่อมกระทำ ซึ่งการงาน แม้นในกาล (แห่งตน) เป็นผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่, (อ. บุคคลอื่น) ผู้ถึงแล้วซึ่งยากกว่า (กว่าชน ท.) เหล่านี้ ในพระนคร นี้ เห็นจะ ย่อมไม่มี, (อ. เรา) รับแล้ว (ซึ่งวัตถุ) แม้นักว่าข้าวต้มกระบายหนึ่ง อัน (อันชน ท.) เหล่านี้ ถวายแล้ว จักกระทำ ซึ่งความสงเคราะห์ (แก่ชน ท.) เหล่านี้” ดังนี้ ๑

โส เตสํ เคหามิขฺว อโหสิ ๑

(อ. พระเถระ) นั้น เป็นผู้มิเห็นหน้าเฉพาะต่อเรือน (ของชน ท.) เหล่านั้นเที่ยว ได้เป็นแล้ว ๑

สกุโก ตํ อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา สฺวํ อาห “ภทฺเท มยฺหํ อโยโย อีโต อากจฺจติ, ตํ อปสฺสนฺตี วิย หุตฺวา นิสฺสิท, ขณฺเณ นํ วณฺเฑตฺวา ปิณฑปาตํ ทสฺสามาติ ๑

อ. ท้าวสักกะ ทรงเห็นแล้ว (ซึ่งพระเถระ) นั้น ผู้มาอยู่ ตรัสแล้ว ว่า “ดูก่อนนางผู้เจริญ อ. พระผู้เป็นเจ้า ของเรา มาอยู่ข้างนี้, (อ. เธอ) เป็นผู้ราวกะว่าไม่เห็นอยู่ (ซึ่งพระผู้เป็นเจ้า) นั้น เป็น จงนัง, (อ. เรา ท.) ลวงแล้ว (ซึ่งพระผู้เป็นเจ้า) นั้น โดยขณะ จักถวาย ซึ่งปิณฑปาต” ดังนี้ กะนางสุชาดา ๑

เถโร อากนฺตฺวา เคหฺวาเร อฏฺฐาสิ ๑

อ. พระเถระ มาแล้ว ได้ยืนอยู่แล้ว ที่ประตูแห่งเรือน ๑

เตปิ อปสฺสนฺตา วิย อตฺตโน (P82) กมฺมเมว กโรนฺตา โสกํ อากมฺิสฺสุ ๑

(อ. ชน ท.) แม้นเหล่านั้น ผู้ราวกะว่าไม่เห็นอยู่ กระทำอยู่ ซึ่งการงาน ของตนนั้นเที่ยว รอแล้ว หนอยหนึ่ง ๑

อถ สกุโก “เคหฺวาเร เอโก เถโร วิย จิโต, อุปฺชาเรหิ ตาวาติ อาห ๑

ครั้งนั้น อ. ท้าวสักกะ ตรัสแล้ว ว่า “(อ. สมณะ) รูปหนึ่ง เป็นราวกะว่าพระเถระ (เป็น) ยืนอยู่แล้ว ที่ประตูแห่งเรือน, (อ. เธอ) จงใคร่ครวญ ก่อน” ดังนี้ ๑

“คนฺตฺวา อุปฺชาเรถ สามีติ ๑

(อ. นางสุชาดา นั้น หูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่ นาย (อ. ท่าน ท.) ไปแล้ว จงใคร่ครวญ” ดังนี้ ๑

อถ น “สกุโกติ ฌตฺวา อาห “ภาริยํ เต กมฺมํ กตํ ทฺวคฺคทานํ สมฺปรตฺธี วิลุมฺปนฺเตน, อชฺช มยฺหํ ทานํ ทตฺวา โกลิเทว ทฺวคฺคโต เสนาปติญฺจํ ภา เสฏฺฐิญฺจํ ภา ลมฺบายาติ ๑

ครั้งนั้น (อ. พระเถระ) รู้แล้ว (ซึ่งบุรุษ) นั้น ว่า “อ. ท้าวสักกะ” ดังนี้ กล่าวแล้ว ว่า “อ. กรรม อันหนัก อันพระองค์ ผู้ทรงแย่งอยู่ ซึ่งสมบัติ (ของชน ท.) ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก กระทำแล้ว, ในวันนี้ (อ. บุคคล) ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก บางคนนั้นเที่ยว ถวายแล้ว ซึ่งทาน แก่อาตมภาพ พึงได้ ซึ่งตำแหน่งแห่งเสนาบดี หรือ หรือว่า ซึ่งตำแหน่งแห่งเศรษฐี” ดังนี้ ๑

“มยา ทฺวคฺคตฺตโร นตฺถิ ภาเนตฺติ ๑

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. บุคคล) ผู้ถึงแล้วซึ่งยากกว่า กว่าข้าพเจ้า ย่อมไม่มี” ดังนี้ ๑

“กิการณํ ตวํ ทฺวคฺคโต เทวโลเก รชฺชสิริ อนุภาวนฺโตติ ๑

(อ. พระเถระ ถาถามแล้ว) ว่า “อ. พระองค์ ทรงเสวยอยู่ ซึ่งสิริในความเป็นแห่งพระราช ในเทวโลก เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งยาก (ย่อมเป็น) เพราะเหตุอะไร” ดังนี้ ๑

“ภาเนเต เวนฺนาเมตฺถ; มยา ปน, อนุปปนฺเน พุทฺธ, กลฺยาณกมฺมํ กตํ, พุทฺธูปปาเท วตฺตมาเน, กลฺยาณกมฺมํ กตฺวา (P83) ‘จุฬารทฺเทวปฺตฺโต มหารทฺเทวปฺตฺโต อนเภาณณฺเทวปฺตฺโตติ อิมํ ตโย สมานเทวปฺตฺตา มม อาสนฺนญฺจํ นินฺนพฺตฺตา มยา เตชวณฺตฺตรา; อหฺมฺมํ, เตสฺ เทวปฺตฺเตสฺ ‘นภฺชตฺตํ กิฬฺสํสามาติ ปริจฺจาริกายิ คเตตฺวา อนฺตรวีกิ อิตฺถิณฺณสฺ, ปลาโยตฺวา เกหํ ปวิสามิ; เตสํ ทิ สิริโร เตสํ มม สิริโร อิตฺถิณฺณ, มม สิริโร เตสํ เตสํ สิริโร น อิตฺถิณฺณ, โก มยา ทฺวคฺคตฺตโร ภาเนตฺติ ๑

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. คำอันท่านกล่าวแล้ว) นั้น (ย่อมมี) ชื่ออย่างนี้, แต่ว่า ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้า ไม่เสด็จอุบัติแล้ว, อ. กรรมอันงาม อันข้าพเจ้า กระทำแล้ว, ครั้นเมื่อกาลเป็นที่เสด็จอุบัติแห่ง พระพุทธเจ้า เป็นไปอยู่, อ. เทพบุตรผู้เสมอกัน ท. สาม เหล่านี้ คือ อ. จุฬารทเทพบุตร, อ. มหารทเทพบุตร, อ. อเนก วรณเทพบุตร กระทำแล้ว ซึ่งกรรมอันงาม บังเกิดแล้ว ในที่อันไกล แห่งข้าพเจ้า เป็นผู้มิได้ใคร่กว่า กว่าข้าพเจ้า (ย่อมเป็น), ก็ อ. ข้าพเจ้า, ครั้นเมื่อเทพบุตร ท. เหล่านั้น พาเอาแล้ว (ซึ่งเทพธิดา ท.) ผู้บำเรอ ข้ามลงแล้ว สู่ระหว่างแห่งถนน (ด้วยอันคิด) ว่า ‘(อ. เรา ท.) จักเล่น ซึ่งนักษัตร’ ดังนี้ หนีไปแล้ว ย่อมเข้าไป สู่ตำหนัก, เพราะว่า อ. เดช จากสรีระ (ของเทพบุตร ท.) เหล่านั้น ย่อมท่อมทับ ซึ่งสรีระ ของข้าพเจ้า, อ. เดช จากสรีระ ของข้าพเจ้า ย่อมไม่ท่อมทับ ซึ่งสรีระ (ของเทพบุตร ท.) เหล่านั้น, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ. ใคร เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งยากกว่า กว่าข้าพเจ้า (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

“เอวํ สนฺตปิ, อิตฺโต ปญฺจาย มยฺหํ มา เอวํ วณฺเจตฺวา ทานํ อทาสิติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น แม้มีอยู่, (อ. พระองค์) ย่าได้ล่วงแล้วจึงถวายแล้ว ซึ่งทาน แก่อาตมภาพ อย่างนี้ จำเดิม (แต่กาล) นี้” ดังนี้ ๑

“วณฺเจตฺวา ตุมฺหากํ ทาเน ทินฺเน, มยฺหํ กุสลํ อตฺถิ นตฺถิติ ๑

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสถามแล้ว) ว่า “ครั้นเมื่อท่าน (อันข้าพเจ้า) ล่วงแล้ว ถวายแล้ว แก่ท่าน, อ. กุศล มีอยู่ แก่ข้าพเจ้า (หรือ หรือว่า อ. กุศล) ย่อมไม่มี (แก่ข้าพเจ้า)” ดังนี้ ๑

“อตฺถิ อากุโลตฺติ ฯ

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. กุศล) มีอยู่” ดังนี้ ฯ

“เอวํ สนฺเต, กุสลกมฺมกฺरणํ นาม มยฺหํ ภาวโร ภนฺเตตฺติ ฯ

(อ. ท้าวสักกะ ตรัสแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น มีอยู่, ชื่อ อ. การกระทำซึ่งกรรมอันเป็น กุศล เป็นภาระ ของข้าพเจ้า (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ